

BEDRIJFSOVERNAMEPLAN

Nena van Wees

2VADOb

Afstudeerwerkstuk bedrijfsovernameplan

In dit afstudeerwerkstuk wordt een bedrijfsovernameplan beschreven van A. van der Eijk.

Auteur:

Nena van Wees
3027161@aeres.nl

Leerbedrijf:

Arie van der Eijk
Arie en Jannie van der Eijk
Lindenhovenstraat 12
2471 XK Zwammerdam

Onderwijsinstelling:

Aeres Hogeschool
De Drieslag 4
8251 JZ Dronten

Coach assessment APL204:

Jeroen Ludema

Dronten, 3 juni 2022

DISCLAIMER Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Mijn naam is Nena van Wees en ik volg nu mijn tweede jaar aan de opleiding dier-veehouderij en ondernemerschap aan Aeres Hogeschool te Dronten.

Voor het afstudeerwerkstuk heb ik gekozen om een bedrijfsovernameplan te schrijven. De reden waarom de keus viel op dit bedrijf is omdat ik samen met mijn vriend de mogelijkheden aan het bekijken ben of er een eventuele bedrijfsovername mogelijk is. Dit rapport biedt daarom een hoop inzicht en kennis in het bedrijf. In dit afstudeerwerkstuk wordt duidelijk of het bedrijf rendabel genoeg is om een modaal inkomen te realiseren. Ik vind het interessant om op deze manier te ondervinden of dit mogelijk is en dat dit afstudeerwerkstuk toepassing heeft op de praktijk. Ik wil hiervoor Arie en Jannie van der Eijk bedanken voor het openstellen van gegevens en coach Jeroen Ludema voor de goede ondersteuning tijdens het schrijven van het afstudeerwerkstuk.

Dronten, 2022

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding.....	4
1.1 Ontwikkeling landbouw.....	4
1.2 Bedrijfsbeschrijving	7
1.3 Knowledge gap.....	10
Hoofdstuk 2 Materiaal en methode	12
Hoofdstuk 3 Resultaten.....	13
3.1 Wat is de overnamesom?	13
3.2 Wat zijn de wensen van de afgaande ondernemer?.....	14
3.3 Wat is de mogelijke maximale financiering?	15
Hoofdstuk 4 Discussie	16
Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen	17
Bibliografie	19
Bijlage I DISC-test Nena van Wees.....	21
Bijlage II DISC-test Tom van Dijk.....	22
Bijlage III Vragen ondernemer A. van der Eijk.....	23
Bijlage IV Uitgangspunten stikstofreferentie	24
Checklist Schriftelijk rapporteren	25

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt vooraf een introductie gegeven van de ontwikkeling van de landbouw. Daarna zal het uiteindelijke doel van dit onderzoek worden omschreven.

1.1 Ontwikkeling landbouw

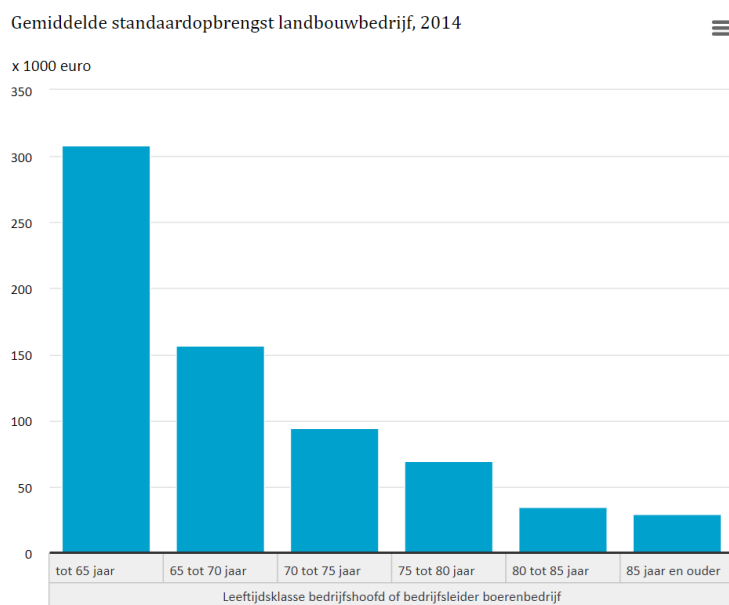
Vergrijzing in de landbouw is afgelopen jaren steeds meer toegenomen (CBS, 2015). Dit komt deels omdat agrarische ondernemers na hun werkzame leven op de boerderij geen opvolging hebben. De Nederlandse gemiddelde leeftijd per bedrijfshoofd is 55 jaar of ouder (BoerenBusiness, 2018). Van deze leeftijdsgroep heeft ruim de helft geen opvolger. Het obstakel wat jonge ondernemers hindert is onder andere de hoge grondprijs. Er is in de landbouw de afgelopen decennia veel veranderd (CBS, 2017). De omvang van de bedrijven is der loop der jaren minder geworden. Vanaf 1950 zijn boeren zich ook gaan specialiseren in een hoofdtak, voorheen waren dit gecombineerde bedrijven. Boeren gingen zich richten op veeteelt of akkerbouw. In deze tijd ging het met de Nederlandse boeren opwaarts. Deze opwaartse beweging heeft er voor gezorgd dat de bedrijven zich verder hebben ontwikkeld. In 2000 had de gemiddelde melkveehouder 57 melkkoeien en in 2021 gemiddeld 108 stuks melkvee (Agrimatie, 2022). Bedrijven zijn groter geworden en de ondernemers die deze trend niet konden volgen zijn gestopt. Volgens het CBS (2022) waren er in 1950, 410.000 agrarische bedrijven, waarvan 216.000 rundveebedrijven. In 2020 waren er 24.000 rundveebedrijven. Dit is een forse daling van het aantal bedrijven. De daling van het aantal bedrijven is mede een resultaat van het economisch resultaat in de sector en het gebrek aan potentiële opvolgers. In tabel 1.1 is het aantal opvolgers per provincie aangegeven.

Op dit moment hebben grotere bedrijven vaker een beoogd opvolger dan de kleinere bedrijven (BoerenBusiness, 2018). Voor de agrarische ondernemers die 65 jaar of ouder zijn, is volgens het CBS (2015) te zien dat de ondernemers die kleinere bedrijven runnen vaak geen opvolging hebben. Hoe hoger de leeftijd van de ondernemer, hoe kleiner het bedrijf. Dit is ook te zien in figuur 1.2 aan de opbrengsten die per jaar worden gerealiseerd.

Tabel 1.1 Percentage opvolging alle bedrijfstypen per provincie (Boerenbusiness, 2017).

Provincie	Totaal	55 jaar en ouder	Wel een opvolger	Geen opvolger	Percentage met een opvolger
Flevoland	1.589	762	407	355	53%
Groningen	2.539	1.282	604	678	47%
Friesland	4.307	1.987	918	1.069	46%
Zeeland	2.767	1.373	619	754	45%
Overijssel	6.840	3.469	1.540	1.929	44%
Drenthe	2.771	1.372	580	792	42%
Utrecht	2.125	1.102	437	665	40%
Noord-Holland	3.257	1.604	596	1.008	37%
Noord-Brabant	8.807	4.068	1.462	2.606	36%
Gelderland	8.839	4.580	1.602	2.978	35%
Limburg	3.419	1.742	606	1.136	35%
Zuid-Holland	4.343	2.185	752	1.433	34%
Nederland	51.603	25.526	10.123	15.403	39,7%

Figuur 1.2 Leeftijd bedrijfshoofd en opbrengsten (CBS, 2015).

In dit rapport wordt onderzocht of kleinere bedrijven financieel nog zijn over te nemen. Hiervoor wordt een voorbeeld bedrijf genomen, namelijk het bedrijf van A. van der Eijk te Zwammerdam. Tom van Dijk en Nena van Wees zijn twee jonge ambitieuze overname kandidaten. Samen zijn de twee overnamekandidaten met de ondernemer aan het oriënteren welke mogelijkheden er zijn om een nieuwe herstart te realiseren. Rente en aflossing zullen de grootste uitgaven vormen. Volgens Sietzema, J. (2020) is de rekenrente lager dan 4 procent. Banken zijn echter wel op zoek naar zekerheid. In het rekenmodel wordt daarom gerekend met 3,5 procent rente en 3,3 procent aflossing.

In het volgende gedeelte van dit hoofdstuk wordt een bedrijfsbeschrijving gegeven van het desbetreffende bedrijf om een algemeen beeld te geven van het bedrijf. Daaropvolgend zullen de drive veren van de ondernemer worden besproken maar ook de competenties en kwaliteiten van de overnemers. Ook zullen de twee overnamekandidaten een DISC-test invullen. Door middel van deze test wordt een beeld geschept van de sterke en zwakke punten van deze kandidaten. Deze test is in bijlage I en II toegevoegd. Ook zal worden toegelicht of er voor boeren in deze regio nog toekomst is.

1.2 Bedrijfsbeschrijving

In deze paragraaf wordt een bedrijfsbeschrijving beschreven van het bedrijf.

Algemene introductie

A. van der Eijk is een eenmanszaak welke wordt gerund door Arie (1949). Arie werkt samen met Jannie (1956). Het bedrijf is gelegen te Zwammerdam. Er zijn geen kinderen. Wel is er een neef die samen met zijn vriendin interesse hebben in het bedrijf. Op het moment wordt er uitgezocht of er mogelijkheden zijn voor een bedrijfsovername. In 2015 is de ondernemer gestopt met het melken van koeien. A. van der Eijk is een klein jongvee opfok bedrijf waar ongeveer 30 stuks jongvee worden gehouden en als vaars worden verkocht. Bij het bedrijf behoort 20 hectare grond wat in eigendom is. De grond ligt gelegen achter het bedrijf.

Kengetallen bedrijfsomvang en opzet

Het bedrijf heeft 20 hectare land in eigendom. De gebouwen zijn goed onderhouden, maar zijn redelijk oud. Het woonhuis is een monumentaal erfgoed wat stamt uit 1672. Aan het woonhuis zit een oude grupstal waar jongvee wordt gehuisvest. Het jongvee ouder dan een jaar dat wordt gehouden, wordt gehuisvest in de ligboxenstal waar voorheen de melkkoeien werden gehouden. In de zomer loopt het jongvee buiten. Landwerk wordt door de loonwerker gedaan. Het jongvee wordt aangekocht en wordt gecheckt op IBR en BVD. De status op het bedrijf is vrij. Op het bedrijf rust geen NB-vergunning. De ligboxenstal heeft capaciteit voor 30 melkkoeien en er is een mestopslag voor 1000 kuub drijfmest en 30 m3 vaste mest. Op het bedrijf is geen asbest aanwezig.

Ruimtelijke ordening en milieu

Zwammerdam ligt in het Groene Hart en is omringt door drie Natura 2000 gebieden, waarvan er een naast Zwammerdam ligt. Hieronder een weergave daarvan.

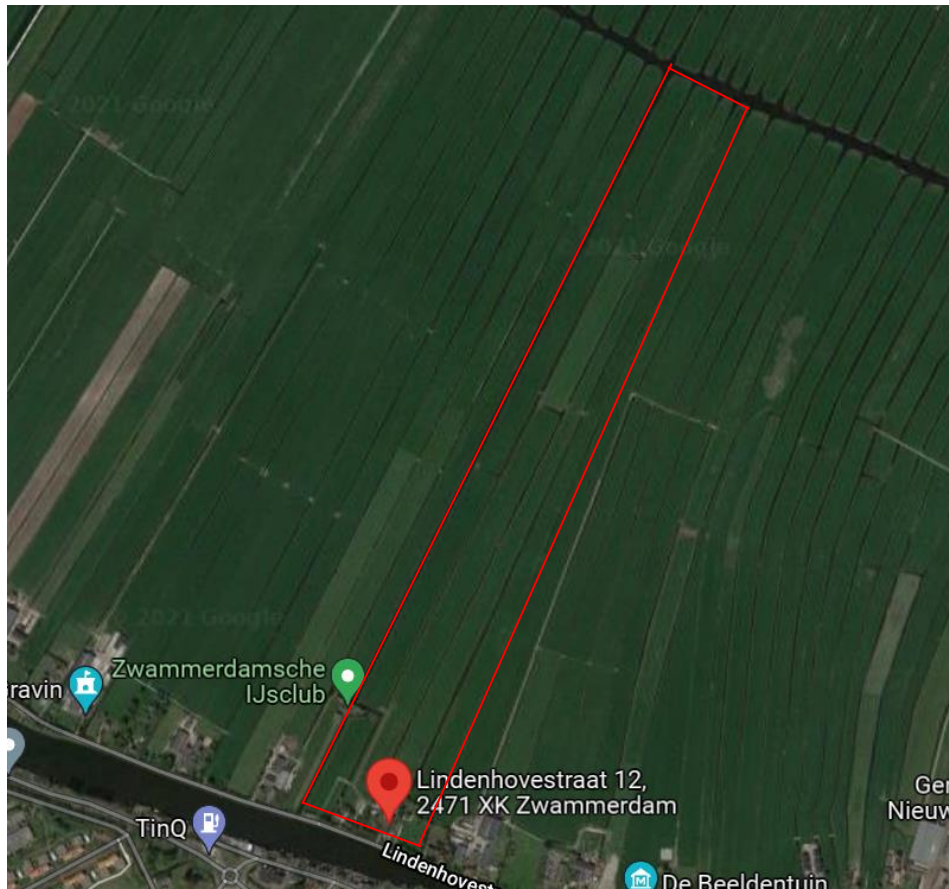
Figuur 1.3 Ligging bedrijf ten opzichte van Natura 2000 gebieden.

De zwarte punt in figuur 1.3 geeft de ligging van het bedrijf weer. Het bedrijf ligt aangrenzend aan natuurgebied 'Nieuwkoopse Plassen'. De afzet op het bedrijf bestaat alleen uit de verkoop van drachtige vaarzen.

Figuur 1.4 Plattegrond A. van der Eijk

De gebouwen op het bedrijf zijn oud. De oude boerderij uit 1672 heeft onder de grote rieten kap een grupstal. Deze wordt hedendaags gebruikt voor het huisvesten van jongvee in de winterperiode.

Analyse ondernemingsvorm

Op het bedrijf is er een eenmanszaak van A. van der Eijk. De ondernemer is vergeleken met andere bedrijven kleinschalig gebleven, vandaar dat de onderneming een eenmanszaak is.

Visie, doelstelling en strategie

De ondernemer is 72 jaar en wil graag afbouwen qua werkzaamheden op de boerderij. Vandaar dat er op het moment wordt gekeken of er een eventuele bedrijfsovername kan plaatsvinden en of er voor een bepaalde periode (drie jaar) een maatschap met de ondernemer mogelijk is. De laatste jaren heeft de ondernemer jongvee opgefokt en een deel van het land verhuurd, hiermee werd voldoende inkomen behaald. De ondernemer hoeft niet meer te melken en is hiermee flexibeler qua tijd en kan zo nu en dan ook weg voor plezier en hobby's. De situatie die momenteel speelt is dat er een mogelijke bedrijfsovername in de toekomst zal plaatsvinden. Er zijn ideeën om drie jaar een maatschap te vormen en dan vervolgens het bedrijf over te dragen. De ondernemer wil in de periode van maatschap en na de eventuele bedrijfsovername nog bezig blijven, 'boer zijn', maar niet meer iedere dag gebonden zijn aan verplichtingen zoals melken. De ondernemer wil graag in de toekomst de vrijheid hebben om van de boerderij te kunnen voor plezier en hobby's. Het besteedbaar inkomen zal afhangen van de afspraken die worden gemaakt in het maatschapscontract en de periode na de maatschap. De ondernemer schat in nog zo'n 30 uur mee te werken op het bedrijf in de komende 5 jaar. De competentie samenwerken zal voor de ondernemer het meest van toepassing zijn om te ontwikkelen. Werkzaamheden kunnen overgeven en het bedrijf langzaam over dragen is voor de ondernemer een nieuwe ontwikkeling.

De twee mogelijke bedrijfsopvolgers hebben als visie op de melkveehouderij: "Wij denken dat het in Nederland steeds moeilijker wordt om als boer een inkomen te kunnen behalen. Door de toenemende kosten van productiemiddelen neemt het saldo af. Een stijging van de melkprijs met €0,05 per kilo zien wij niet zomaar gebeuren. Wij als beginnende ondernemers zullen moeten zorgen dat wij de opbrengsten binnen het bedrijf kunnen verhogen zonder de aankoop van dure productiemiddelen zoals grond of fosfaatrechten. Wij zien geen meerwaarde in het melken van 100 koeien of meer. Wij denken dat zuivelverwerking en het verkopen van eigen producten meer rendement biedt. Mogelijk kunnen wij het inkomen nog verhogen door een tweede tak aan het bedrijf toe te voegen".

De ontwikkeling van het bedrijf is vanuit het oogpunt van de twee mogelijke bedrijfsopvolgers geredeneerd. Op dit moment is er een V.O.F. gevormd met A. van der Eijk en Tom van Dijk. Het plan is samen te werken met de huidige ondernemer en van daaruit het bedrijf verder te ontwikkelen en vervolgens over te nemen. Na de overname zal Nena van Wees de plek van A. van der Eijk overnemen en samen met Tom van Dijk het bedrijf verder voortzetten. Het plan is om de juiste vergunningen aan te vragen om binnen de vergunde ruimte een bedrijf op te bouwen waar 60 koeien worden gemolken. Door de melk te verwerken tot zuivelproducten en te verkopen in de eigen winkel willen de mogelijke bedrijfsopvolgers een meerwaarde geven aan de melk en zo een hoger inkomen realiseren. De twee mogelijke bedrijfsopvolgers zullen in maatschap het bedrijf voortzetten en

vernieuwen door middel van de bouw van een nieuwe melkveestal, de aankoop van fosfaatrechten en grond. Eén van de ondernemers of beide ondernemers zullen in de eerste drie jaar nog voor een deel elders werken om van daaruit een inkomen te realiseren. De ondernemers willen in de toekomst een goed inkomen voor twee personen uit het bedrijf halen waarnaast er ook nog genoeg ruimte over blijft voor investeringen en privéonttrekkingen. De voorwaarden die de twee overnamekandidaten stellen aan het inkomen vanuit het melkbedrijf zal rond de €20.000,- aan privéonttrekkingen zijn en daarnaast is de eis dat er dan nog een positieve winst uit het bedrijf wordt gehaald. Een gemiddelde boer in Nederland verdiende in 2021 €31.100,- (Agrimatie, 2022). Naast het werken op de boerderij zal er nog een andere vorm van inkomsten moeten worden verkregen. Doordat er nog wordt gewerkt buiten het bedrijf, kan er nog een extra inkomen worden gerealiseerd. Dit zal in eerste paar jaar aan de orde zijn. De twee overnamekandidaten hopen en willen dan gezamenlijk €30.000 verdienen om hiervan te kunnen leven. Tom en Nena moeten in eerste instantie allebei buiten de deur werken. Wel zal er in maatschap getreden worden (van Wees, 2021).

Toekomst

Het bedrijf is gevestigd nabij Natura-2000 gebied 'de Nieuwkoopse Plassen'. Een groot gedeelte van de stikstofneerslag op het Natura-2000 gebied komt door landbouwbedrijven in dit gebied. De provincie Zuid-Holland is samen met boeren in gesprek over dit probleem. Door nieuwe innovaties toe te passen, zoals emissie arme vloeren, wordt er gekeken naar oplossingen. De provincie Zuid-Holland doet dit om de boeren een perspectief te bieden voor de toekomst. De provincie wil boeren helpen bij omschakelen wat kan leiden tot een evenwichtige landbouw (provincie Zuid-Holland, 2021). Voor het bedrijf zijn er ook uitbreidingsmogelijkheden voor het aantal stuks vee. In bijlage III zijn uitgangspunten van de stikstofreferentie weergegeven. In deze huidige situatie waar de koeien op 'traditionele roostervloeren' worden gehuisvest, kunnen er 35 stuks melkvee worden gehouden met 25 stuks jongvee. Als de mogelijkheid van intern salderen wordt toegepast, dus de traditionele roostervloeren vervangen voor emissie arme vloeren, kunnen er 70 stuks melkvee worden gehouden met 25 stuks jongvee.

1.3 Knowledge gap

Voor dit afstudeerwerkstuk wordt een bedrijf geanalyseerd. Het betreft een melkveebedrijf waarbij de ondernemer geen kinderen heeft en dus geen opvolging. Wel zijn er mogelijke overname kandidaten. In eerder genoemde hoofdstukken zijn algemene zaken beschreven van wat er in het gebied mogelijk is. Vanaf dit punt wordt er richting gegeven aan 'het ontbrekende deel', namelijk of er op dit bedrijf een overname mogelijk is, wat voldoet aan de voorwaarden van huidige ondernemer en de twee overname kandidaten.

De hoofdvraag luidt: Is voor dit bedrijf een bedrijfsovername mogelijk waarbij er voor de overnemers voldoende resultaat wordt behaald om aan de wensen te kunnen voldoen en dat de overnamesom voor de overdrager groot genoeg is?

Met onderstaande deelvragen zullen gegevens worden uitgerekend die vervolgens ondersteuning geven aan het beantwoorden van de hoofdvraag.

De deelvragen luiden:

- Wat is de overnamesom?
- Wat zijn de wensen van de afgaande ondernemer?
- Wat is de mogelijke maximale financiering?

Hoofdstuk 2 Materiaal en methode

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. Om antwoord te krijgen op de hoofdvraag van dit onderzoek worden middelen gebruikt die helpen bij de onderbouwing van deze vraag. Daarna zal worden uitgelegd hoe de berekeningen worden gemaakt op basis van de gegevens.

De middelen die hiervoor worden gebruikt zijn onder andere het boekhoudrapport van het jaar 2019. Ook worden er cijfers gebruikt vanuit referentiegroepen. Vanuit de module HOSO11 wordt het Excel-bestand gebruikt wat is gemaakt. In dit bestand staan fictief drie opeenvolgende jaren van het bedrijf. Vanuit dit bestand zijn drie begrotingen opgebouwd. Hieronder wordt per deelvraag de uitwerking beschreven.

Wat is de overnamesom?

De overnamesom wordt aan de hand van de waardes vanuit de maatschapsakte onderbouwd. Met een recent taxatierapport van het jaar 2022 wordt een beeld geschetst van de huidige situatie. Met deze middelen worden berekeningen gemaakt die uiteindelijk de overnamesom laten zien.

Wat zijn de wensen van de afgaande ondernemer?

De overnamesom wordt op basis van de leeftijd van de ondernemer en de vrouw van de ondernemer berekend. Met deze berekening wordt berekend hoeveel geld de ondernemer mee moet krijgen aan leefgeld bij uittreding. De wensen van A. van der Eijk (persoonlijke communicatie, 15 mei 2022) worden door middel van een gesprek meegenomen in het proces. Omdat de ondernemer en de vrouw van de ondernemer te zijner tijd van de boerderij gaan, moet er ook een vervangend huis worden gezocht. Hiervoor wordt gezocht naar een vrijstaande woning in de gemeente Alphen aan de Rijn.

Wat is de mogelijke maximale financiering?

Na de overname moet er voor de overnemers genoeg resultaat uit het bedrijf worden gehaald om aan de eisen, die zijn beschreven in de inleiding, te kunnen voldoen. De mogelijke maximale financiering wordt op basis van het jaarrapport van 2019 uitgerekend. Dit zal doormiddel van een begroting worden weergegeven. Voor de begroting worden voor bepaalde kosten en opbrengsten, aannames gebruikt die voornamelijk afkomstig zijn uit het jaarrapport 2019 en referentiegroepen die zijn uitgegeven door accountantskantoren en banken zoals Accon AVM en de Rabobank.

Hoofdstuk 3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten uitgewerkt wat in hoofdstuk 2 is beschreven. De deelvragen zullen per vraag worden uitgewerkt. Deze geven in totaliteit een antwoord op de hoofdvraag.

3.1 Wat is de overnamesom?

De overnamesom wordt aan de hand van de waardes van de maatschapsakte berekend. Ook zal het taxatierapport hierbij ondersteunen. In onderstaand tabel 3.1 is de overnamesom berekend.

Tabel 3.1 Overnamesom opvolger

Omschrijving	Boekwaarde einde samenwerking	Waarderingsgrondslag volgens maatschapscontract	Overnamewaarde	Stille reserves opvolgers	Stille reserves A. van der Eijk
Machines	€ 39.848	Boekwaarde	€ 15.000	€ -	€ -24.848
Vee	€ 74.335	WEV	€ 65.000	€ -	€ -9.335
Voorraden	€ 2.828	Boekwaarde	€ 2.828	€ -	€ -
Gebouwen	€ 103.620	WEVAB-waarde	€ 103.620	€ -	€ -
Debiteuren	€ 15.866	Boekwaarde	€ 15.866	€ -	€ -
Kas	€ 87.658	Boekwaarde	€ 87.658	€ -	€ -
Productierechten	€ 115.640	Boekwaarde	€ 115.640	€ -	€ -
Grond	€ 1.222.679	Verpachte waarde 60% van de totale waarde	€ 733.607	€ -	€ -489.072 +
Totaal	€ 1.662.474		€ 1.139.219	€ -	€ -523.255
Overname waardering maatschap		€ 1.139.219,40			
Overname waardering P.O.		€ -	+		
Totale overnamewaarde bedrijf		€ 1.139.219,40			
Eigen vermogen opvolger		€ -42.448,00	-		
Aandeel stille reserves opvolger maatschap		€ -	-		
Overnamesom bedrijf		€ 1.181.667,40			
Overname waardering privébalans		€ 324.000,00	+		
Totale overnamesom		€ 1.505.667,40			

De overnamewaarde staat nog niet concreet in het maatschapscontract. Daarom wordt bij grond 60 procent van de marktwaarde aangehouden. De marktwaarde is gebaseerd op de taxatie uit 2022.

De schenking is het verschil tussen de overnamewaarde en de waarde economisch verkeer agrarische bedrijven (WEVAB). Dit resulteert in een bedrag van €737.023,-. In tabel 3.2 is de schenking berekend.

Tabel 3.2 Schenking

2026					Opmerkingen meerwaarde
	Boekwaarde eindbalans Mts	overname bedrag activa Mts	Waarde Economisch Verkeer (AB) – vrije verkoop w.	Schenking bij bedrijfsovername aan opvolger	
Activa bedrijf					
<i>immateriële vaste activa</i>					
productierechten etc.	115.640	115.640	115.640	-	
<i>materiële vaste activa</i>					
grond	1.222.679	733.607	1.287.000	553.393	
bedrijfsgebouwen	103.620	103.620	287.250	183.630	
machines / installaties	39.848	15.000	15.000	-	
vee / overig	74.335	65.000	65.000	-	
Activa privé					
Privé woning + ondergrond	100.000	324.000	324.000	-	
Privé auto	-	-	-	-	
Overig			-	-	
Totaal bedrag schenking (verschil overnamebedrag en vrije verkoopwaarde op moment van overname)					737.023

3.2 Wat zijn de wensen van de afgaande ondernemer?

De wensen van de afgaande ondernemer zijn gezamenlijk met zijn vrouw besproken met de twee mogelijke opvolgers. In bijlage III is de vragenlijst opgenomen. De wensen van de ondernemer worden in acht genomen en gekeken wat er mogelijk is. De ondernemer zou graag nog op de boerderij komen helpen maar niet volledig. Het is niet de bedoeling dat de ondernemer nog paar keer in de week komt melken of andere verplichtingen. De ondernemer wil graag van de vrije tijd genieten en heeft daarom ook tijd voor de hobby's fietsen en schilderen. Daarnaast willen de twee opvolgers graag dat de afgaande ondernemer regelmatig langskomt. De afgaande ondernemer heeft veel ervaring in het houden van melkvee. Het zou fijn zijn als de ondernemer de twee opvolgers af en toe kan bijstaan in advies rondom de boerderij.

De afgaande ondernemer wenst dat het bedrijf over vijf jaar volledig is overgedragen aan de opvolgers. Daarnaast wenst de ondernemer een vervangend woonhuis in de buurt van Zwammerdam. Het huis moet vrijstaand zijn en er wordt rekening gehouden met een bedrag van circa €600.000,- voor de aankoop van een vervangende woning. De ondernemer heeft naast een vervangend woonhuis ook leefgeld nodig. De privé-uitgaven van de ondernemer uit de jaaropgave van 2019 worden gehanteerd ter indicatie. Er wordt 20 jaar gerekend, dit stuit op een bedrag van $€20.000 \times 20 \text{ jaar} = €400.000,-$. In totaal bedraagt dit circa €1.000.000,-. Omdat er geen kinderen zijn, hoeft er geen rekening worden gehouden met eventueel afrekenen. De ondernemer en de vrouw van de ondernemer zijn beiden AOW gerechtigd. Na de overname wilt de ondernemer niet financieel bedragen. De ondernemer wil graag na de overname de verhoudingen tussen familierelaties zo voortzetten.

3.3 Wat is de mogelijke maximale financiering?

In onderstaand tabel 3.3 is de maximale financiering samengevat.

Tabel 3.3 Maximale financiering

Samenvatting leencapaciteit

De maximale leencapaciteit gebaseerd op de behaalde resultaten/ rendement afgelopen 3 jaar is	€ 82.000
Na aftrek van de bestaande huidige financiering blijft er een ruimte voor financiering over van	€ 199.502
De maximale leencapaciteit gebaseerd op de begroting verwacht rendement komende 4 jaar in samenwerking	-€ 335.000
De maximale leencapaciteit gebaseerd op de begroting verwacht rendement 1e jaar na overname (+5)	€ 95.000
De mogelijke financiering o.b.v. verstrekte zekerheden/verstrekkingnorm bank is	€ 1.362.874

De maximale leencapaciteit is €95.000,- op basis van de verwachte rendement na eerste jaar van overname. Voor deze leencapaciteit zijn er genoeg bancaire zekerheden aanwezig. Om de maximale leencapaciteit te berekenen is er uitgegaan van een rentepercentage van 3,5 procent en een aflossingspercentage van 3,3 procent. De rente is momenteel laag, maar de verwachting is dat deze weer gaat stijgen. Uit hoofdstuk 1.1 blijkt ook dat de rekenrente van 4 procent, waar de bank lang van uitging, nu lager ligt. Uiteindelijk wil de bank wel genoeg zekerheid hebben bij de financiering van bedrijfsovernames, waardoor is gekozen om de rente op 3,5 procent te zetten met een aflossing van 30 jaar voor dit onderzoek. Bovenop de overnamesom van €1.505.667,- is er niet gerekend met vervangende arbeid. Er is gerekend met €30.000,- voor overnamekosten en vervangingsinvesteringen in het eerste jaar na overname. De privéonttrekkingen in het jaar na overname zijn €20.000,-

Hoofdstuk 4 Discussie

In vorig hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven die antwoord geven op hoofd- en deelvragen. In dit rapport is onderzocht of het bedrijf met 30 melkkoeien kan worden opgestart op deze locatie. Het bedrijf draait momenteel niet als melkveebedrijf, maar er wordt nog wel jongvee grootgebracht.

Resultaten per deelvraag

Deelvraag 1: Wat is de overnamesom?

De overnamesom resulteerde in een bedrag van €1.505.667,-. Dit bedrag kan de overnamesom zijn maar dat hoeft niet te betekenen dat het daadwerkelijk voor dit bedrag overgedragen dient te worden. In dit onderzoek is er uitgegaan dat er een bedrag van €737.023,- geschonken wordt. De schenking is het verschil tussen de overnamewaarde en de waarde economisch verkeer agrarische bedrijven (WEVAB).

Deelvraag 2: Wat zijn de wensen van de afgaande ondernemer?

De wensen van de afgaande ondernemer zijn met elkaar besproken. De afgaande ondernemer wenst tijdens en na de samenwerking niet meer veel uren te werken. Ook dient er een vervangende woning te worden gekocht in de omgeving van Zwammerdam. Er wordt er bedrag van €600.000,- ingecalculeerd.

Deelvraag 3: Wat is de mogelijke maximale financiering?

De maximale leencapaciteit is €95.000,- op basis van de verwachte rendement na eerste jaar van overname. Er wordt gerekend met een percentage van 3,5 procent voor rente en 3,3 procent voor aflossing.

Aandachtspunten

Om het onderzoek zo goed mogelijk tot een positief resultaat te kunnen leiden is het voor volgende keer een goede zaak om ook andere manieren van bedrijfsvoering te berekenen. Zo kan er bekeken worden of ook andere manieren succesvol zijn, bijvoorbeeld een neventak of een andere bedrijfsvoering. Met de huidige berekening wordt na 3 jaar het bedrijf overgenomen. In de praktijk komt dit zelden voor. Voor de overnamekandidaten geeft een langere maatschap periode meer kans om eigenvermogen op te bouwen. Hierdoor nemen ze gedurende de maatschap periode al een deel van het bedrijf over en zal de uiteindelijke overnamesom lager zijn. In dit onderzoek moet de totale overnamesom gefinancierd worden door de bank. Wellicht staan de afgaande ondernemers open om een deel van de overnamesom te financieren via een familielening.

Goede punten

Het verslag is logisch opgebouwd, de afgaande ondernemers en de opvolgers hebben een goede verstandhouding. De gesprekken verlopen soepel en er worden geen overhaaste beslissingen genomen.

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de hoofdvraag en deelvragen beantwoordt. De beantwoorde vragen vormen samen de conclusie. Daarna zal er een passend advies worden gegeven voor een eventueel vervolg wat toegepast kan worden bij dit bedrijf.

Het onderzoek is uitgevoerd met als doel of er voor dit bedrijf een bedrijfsovername mogelijk is, waarbij er voor de overnemers voldoende resultaat wordt behaald om aan de wensen te kunnen voldoen en dat de overnamesom voor de overdrager groot genoeg is. De deelvragen geven ondersteuning bij het geven van één antwoord op de hoofdvraag. Per deelvraag zal antwoord worden gegeven.

Resultaten per deelvraag

Deelvraag 1: Wat is de overnamesom?

De overnamesom bedraagt €1.505.667,-. De grond wat toebehoort bij het bedrijf betreft de grootste som. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat er €737.203,- geschonken wordt.

Deelvraag 2: Wat zijn de wensen van de afgaande ondernemer?

De wensen van de afgaande ondernemer zijn duidelijk voor de mogelijke opvolgers. Voor de afgaande ondernemer is er een vervangende woning en leefgeld nodig. Er is gerekend met een bedrag van €1.000.000,- om deze wensen te faciliteren. De overnamesom uit deelvraag één is dus hoog genoeg om aan de wensen van de ondernemers te kunnen voldoen.

Deelvraag 3: Wat is de mogelijke maximale financiering?

De mogelijke maximale financiering bedraagt €95.000,-. De grootste kostenposten zullen in eerste instantie investeringen zijn om het bedrijf in gang te zetten. Daarnaast moet er voor de afgaande ondernemer een vervangend woonhuis en leefgeld worden betaald. Uit de berekeningen die zijn gemaakt in het Excel-bestand kan opgemaakt worden dat de overnamesom niet te financieren is met de huidige bedrijfsvoering. Met de mogelijke maximale financiering kan zelfs niet voldaan worden aan de wensen van de afgaande ondernemer.

Antwoord op hoofdvraag

Op dit moment en op deze manier is het niet mogelijk om een bedrijfsovername te kunnen realiseren waarbij de wensen van de opvolgers worden behaald. De overnamesom voor de overdrager zou genoeg moeten zijn om aan de wensen van de overdrager te kunnen voldoen. De overnemers kunnen dit niet opbrengen of financieren bij de bank. Ondanks dat de bedrijfsovername volgens de huidige berekening financieel niet haalbaar is, biedt het gebied genoeg perspectief om het bedrijf te ontwikkelen tot een volwaardig melkveebedrijf. De faciliteiten die op het bedrijf aanwezig zijn, zijn direct inzetbaar en kunnen in de toekomst ook makkelijk veranderd worden wanneer de bedrijfsvoering wordt aangepast.

Aanbevelingen

Voor de opvolgers is het noodzaak dat er extra inkomsten bij het bedrijf komen naast de melkveehouderijtak. Er kan een tweede tak worden opgezet, bijvoorbeeld het verzuivelen van melk en kaasmaken. Daarnaast zullen de opvolgers extra inkomsten moeten genereren door een baan naast het melkveebedrijf te nemen.

De winstverdeling aanpassen in het maatschapscontract zal in positieve zin ervoor zorgen dat de overnemers meer eigenvermogen ontwikkelen, wat resulteert in een lagere overnamesom bij de bedrijfsovername.

Het verlengen van de maatschap periode kan ook een oplossing zijn om de bedrijfsresultaten stabiel te maken. Doordat de melkveetak een aantal jaar kan draaien, is er voor de bank ook een beter beeld te schetsen over het verloop van het bedrijfsresultaat in de toekomst. Door het verlengen van de maatschap periode krijgen de opvolgers ook meer ruimte om de investeringen en financieringen daarvan, af te lossen om zo weer meer ruimte te krijgen voor de financiering voor de bedrijfsovername.

Bibliografie

Agrimatie. (20 januari 2022). *Hoger opvolgingspercentage; aantal bedrijven met een opvolger gelijk*. Geraadpleegd op 18 maart 2022, van

<https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=7202>

Agrimatie. (30 maart 2022). *Inkomensraming 2021 update: Inkomen land- en tuinbouw gemiddeld gestegen; grote verschillen tussen plantaardige en dierlijke sectoren*.

Geraadpleegd op 29 april 2022, van

<https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2272&indicatorID=2046>

Agrimatie. (30 maart 2022). *Gemiddeld 108 melkkoeien per bedrijf*. Geraadpleegd op 9 mei 2022, van

[https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2272&indicatorID=2100&sectorID=2245#:~:text=Het%20gemiddelde%20aantal%20melkkoeien%20per,melkveebedrijven%20zijn%20gestopt%20\(3%25\).](https://www.agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2272&indicatorID=2100&sectorID=2245#:~:text=Het%20gemiddelde%20aantal%20melkkoeien%20per,melkveebedrijven%20zijn%20gestopt%20(3%25).)

Agrimatie. (2021). *BINternet*. Geraadpleegd op 23 mei 2022, van

<https://www.agrimatie.nl/Binternet.aspx?ID=4&Bedrijfstype=2&SelectedJaren=2021%402020%402019%402018&GroteKlassen=Alle+bedrijven>

BoerenBusiness. (12 juli 2018). *Vergrijzing is een toenemend probleem*. Geraadpleegd op 29 maart 2022, van

<https://www.boerenbusiness.nl/artikel/10879244/vergrijzing-is-een-toenemend-probleem>

BoerenBusiness. (28 oktober 2017). *Welke provincie heeft de meeste bedrijfsopvolgers?*

Geraadpleegd op 22 april 2022, van

<https://www.boerenbusiness.nl/ondernemen/top5/artikel/10876209/welke-provincie-heeft-de-meeste-bedrijfsopvolgers>

CBS. (22 april 2022). *Landbouw; vanaf 1851*. Geraadpleegd op 9 mei 2022, van

<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/71904ned>

CBS. (27 februari 2017). *Sterke schaalvergroting in de landbouw sinds 1950*. Geraadpleegd op 22 april 2022, van

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/09/sterke-schaalvergroting-in-de-landbouw-sinds-1950#:~:text=Een%20doorsnee%20rundveehouder%20had%20in,dan%20gegroeid%20naar%20511%20bedrijven.>

CBS. (18 november 2015). *Vergrijzing op boerderijen zet door*. Geraadpleegd op 22 april 2022, van

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/47/vergrijzing-op-boerderijen-zet-door>

Provincie Zuid-Holland. (2021). *Nieuwkoopse Plassen / Veenweide*. Geraadpleegd op 28 april 2022, van

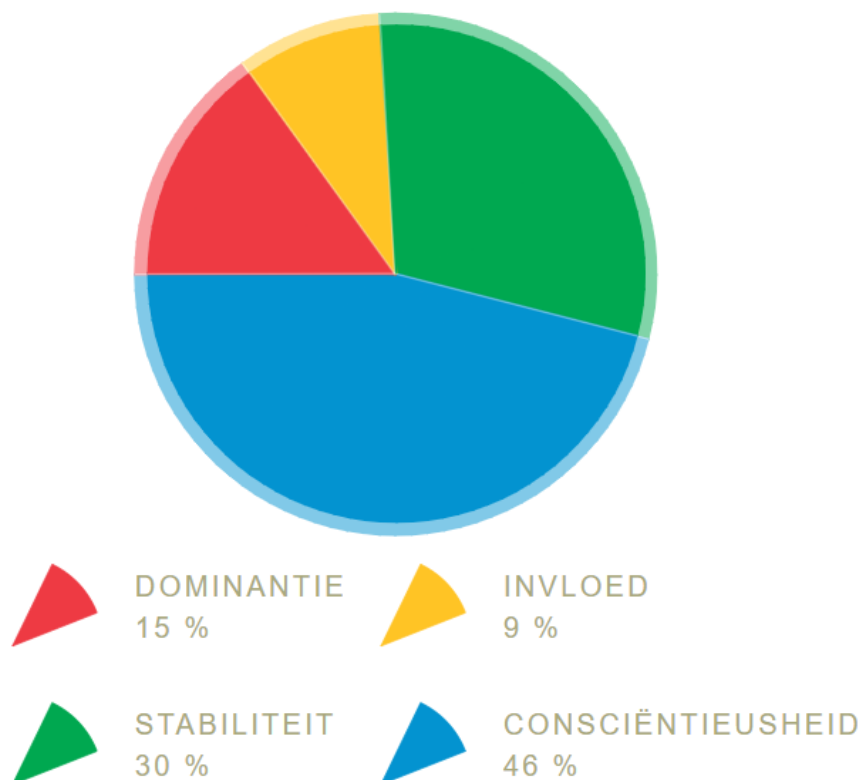
<https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natuurrijk-zuid/natura-2000/aanpak-stikstof/stikstofsituatie-zuid-holland/nieuwkoopse-plassen-veenweide/>

Sietzema, J. (6 maart 2020). In *'Bijzonder Beheer' bij de bank, is dat wel zo bijzonder?*
Geraadpleegd op 30 mei 2022, van <https://www.alfa.nl/leeuwarden/actueel/in-bijzonder-beheer-bij-de-bank-is-niet-meer-zo-bijzonder#:~:text=Rabo%20laat%204%20%25%20rekenrente%20los,in%20de%20genoemde%2025%20procent>

Van der Eijk, A. (2022). *Vragen ondernemer A. van der Eijk*. [persoonlijke communicatie].

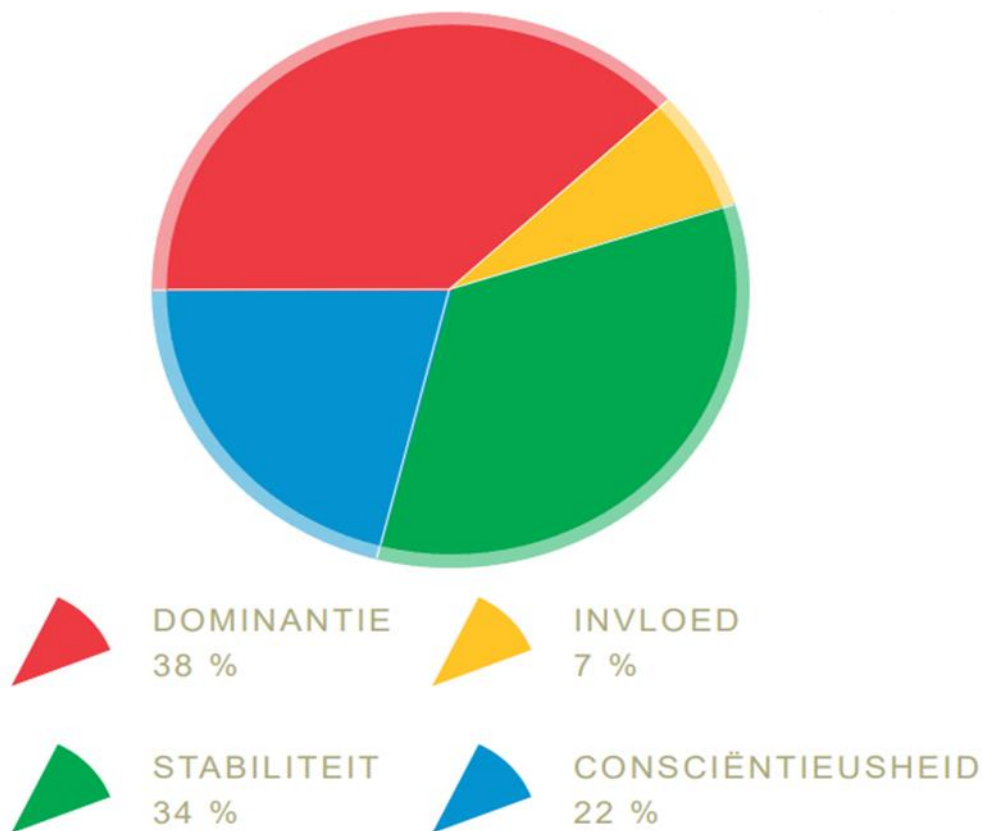
Wees, van N. (2022). *Analyse- en adviesrapport A. van der Eijk*. [Verslag]. Aeres Hogeschool Dronten.

Bijlage I DISC-test Nena van Wees

Je hebt een sterke innerlijke behoefte om kritisch te denken - om te definiëren en te analyseren. Feiten en correctheid zijn heel belangrijk voor jou. Je functioneert het beste in een stille en rustige omgeving. Je probeert zulke situaties altijd te organiseren en in stand te houden. In de omgang met mensen presenteer je informatie meestal als feiten, gegevens of logische conclusie. Daardoor denken mensen soms dat je nogal 'klinisch' en emotioneel bent. Maar op jouw nauwkeurigheid en grondige denkproces is zelden iets aan te merken. Mensen zien en respecteren deze eigenschap vaak.

Bijlage II DISC-test Tom van Dijk

Je hebt een sterke innerlijke motivatie om persoonlijke doelen te bereiken. Je wilt graag 'de expert' worden op het door jou gekozen terrein. Je ziet jezelf meer als een persoon die aan een doel werkt dan als lid van een team. Je gaat meestal zonder grote problemen met de stress en druk van het dagelijks werk om. Maar je kunt wel gefrustreerd raken door het gebrek aan voortgang en betrokkenheid van andere mensen. Je besluit dan vaak om 'het zelf wel even te doen'. Een schouderklopje stel je zeer op prijs - dat is voor jou een belangrijk en gepast gebaar. Maar gebrek aan erkenning demotiveert je waarschijnlijk niet en leidt je niet af van je ambities.

Bijlage III Vragen ondernemer A. van der Eijk

- In welk tijdsbestek wilt u het bedrijf volledig overdragen?
- Hoe ziet u de verhouding tussen de familie na de overname?
- Welke financiële bijdragen verwacht u mee te krijgen na de overdracht?
- Wilt u straks ergens anders wonen, zo ja, waar?
- Waar wilt u straks wonen?
- Wat zijn de eisen voor de woning?
- Hoeveel uur wilt u / verwacht u straks te werken tijdens de maatschap en na de bedrijfsoverdracht?
- Hoe denkt u over de betrokkenheid bij het bedrijf na de overname?
- Bent u bereid na de overname nog te financieren?

Bijlage IV Uitgangspunten stikstofreferentie

Naam aanvrager: A. van der Eijk
 Adres: Lindenhovenstraat 12
 Postcode en plaats: 2471XX Zwammerdam

Adres bedrijfslocatie: Lindenhovenstraat 12
 Postcode en plaats: 2471XX Zwammerdam

Tel.: 06-11793132
 E-mail: info@versluis-advies.nl
 Adviseur: R. Versluis

(VERGUND) Beschikking Hinderwet, d.d. 02/04/1984

Diercategorie	Locatie	RAV code	Huisvestingsysteem	Aantal dieren	Kg NH ₃ p.pl.p.j	kg NH ₃ totaal	Geuremissie-factor/dier	Geuremissie-totaal in OU/s	--Wm--	
									Fijnstof in gr/dier/jr	Fijnstof in gr/dier/jr
Melk- en kalfkoeien (> 2 jaar)	Stal B	A1.100	Overige huisvesting incl. beweiding = 5% emissiereductie (PAS 2015.08-02)	35	12,35	432,25	n.v.t.	n.v.t.	118	4.130,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal A	A3.100		25	4,4	110,00	n.v.t.	n.v.t.	38	950,00
Guste en dragende zeugen	Stal C	D1.3.100	Overige huisvesting	4	4,2	16,80	18,7	74,80	175	700,00
Schapen > 1jr incl. lammeren	Stal C	B1.100	Overige huisvesting	20	0,7	14,00	7,8	156,00	n.v.t.	n.v.t.
Paarden volwassen (3 jaar en ouder)	Stal C	K1.100	Overige huisvesting	2	5	10,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
-					0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAAL				Totaal:		583,2		232	5.780	

voldoet aan besl. hv.

(VERGUND) Besluit Melkrunderveeouder Hinderwet, d.d. 26/05/1987

Diercategorie	Locatie	RAV code	Huisvestingsysteem	Aantal dieren	Kg NH ₃ p.pl.p.j	kg NH ₃ totaal	Geuremissie-factor/dier	Geuremissie-totaal in OU/s	--Wm--	
									Fijnstof in gr/dier/jr	Fijnstof in gr/dier/jr
Melk- en kalfkoeien (> 2 jaar)	Stal B	A1.100	Overige huisvesting incl. beweiding = 5% emissiereductie (PAS 2015.08-02)	35	12,35	432,25	n.v.t.	n.v.t.	118	4.130,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal A	A3.100		25	4,4	110,00	n.v.t.	n.v.t.	38	950,00
Vleesvarkens	Stal C	D3.100	Overige huisvesting	50	3	150,00	23	1.150,00	153	7.650,00
-					0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAAL				Totaal:		682,3		2.150	12.730	

voldoet aan besl. hv.

(VERGUND) Besluit Melkrunderveeouder Hinderwet, d.d. 21/11/1988

Diercategorie	Locatie	RAV code	Huisvestingsysteem	Aantal dieren	Kg NH ₃ p.pl.p.j	kg NH ₃ totaal	Geuremissie-factor/dier	Geuremissie-totaal in OU/s	--Wm--	
									Fijnstof in gr/dier/jr	Fijnstof in gr/dier/jr
Melk- en kalfkoeien (> 2 jaar)	Stal B	A1.100	Overige huisvesting incl. beweiding = 5% emissiereductie (PAS 2015.08-02)	35	12,35	432,25	n.v.t.	n.v.t.	118	4.130,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal A	A3.100		25	4,4	110,00	n.v.t.	n.v.t.	38	950,00
Vleesvarkens	Stal C	D3.100	Overige huisvesting	50	3	150,00	23	1.150,00	153	7.650,00
-					0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAAL				Totaal:		682,3		2.150	12.730	

voldoet aan besl. hv.

(VERGUND) Besluit Melkrunderveeouder milieubeheer, d.d. 03/11/1994

Diercategorie	Locatie	RAV code	Huisvestingsysteem	Aantal dieren	Kg NH ₃ p.pl.p.j	kg NH ₃ totaal	Geuremissie-factor/dier	Geuremissie-totaal in OU/s	--Wm--	
									Fijnstof in gr/dier/jr	Fijnstof in gr/dier/jr
Melk- en kalfkoeien (> 2 jaar)	Stal B	A1.100	Overige huisvesting incl. beweiding = 5% emissiereductie (PAS 2015.08-02)	35	12,35	432,25	n.v.t.	n.v.t.	118	4.130,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal A	A3.100		25	4,4	110,00	n.v.t.	n.v.t.	38	950,00
Vleesvarkens	Stal C	D3.100	Overige huisvesting	50	3	150,00	23	1.150,00	153	7.650,00
-					0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAAL				Totaal:		682,3		2.150	12.730	

voldoet aan besl. hv.

(VERGUND) Besluit Melkrunderveeouder Hinderwet, d.d. 21/11/1988 - REFERENTIESITUATIE

Diercategorie	Locatie	RAV code	Huisvestingsysteem	Aantal dieren	Kg NH ₃ p.pl.p.j	kg NH ₃ totaal	Geuremissie-factor/dier	Geuremissie-totaal in OU/s	--Wm--	
									Fijnstof in gr/dier/jr	Fijnstof in gr/dier/jr
Melk- en kalfkoeien (> 2 jaar)	Stal B	A1.100	Overige huisvesting incl. beweiding = 5% emissiereductie (PAS 2015.08-02)	35	12,35	432,25	n.v.t.	n.v.t.	118	4.130,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal A	A3.100		25	4,4	110,00	n.v.t.	n.v.t.	38	950,00
-					0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAAL				Totaal:		542,3		0	5.080	

voldoet aan besl. hv.

(AANVRAAG) Wet Natuurbescherming, d.d. .../2022 - DIERSOORT en AANTALLEN NADER TE BEPALEN

Diercategorie	Locatie	RAV code	Huisvestingsysteem	Aantal dieren	Kg NH ₃ p.pl.p.j	kg NH ₃ totaal	Geuremissie-factor/dier	Geuremissie-totaal in OU/s	--Wm--	
									Fijnstof in gr/dier/jr	Fijnstof in gr/dier/jr
Melk- en kalfkoeien (> 2 jaar)	Stal B	A1.100	Overige huisvesting incl. beweiding = 5% emissiereductie (PAS 2015.08-02)	8	12,35	98,80	n.v.t.	n.v.t.	118	944,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal B	A3.100		27	4,4	118,80	n.v.t.	n.v.t.	38	1.026,00
Vrouwelijk jongvee (< 2 jaar)	Stal A	A3.100	Overige huisvesting	21	4,4	92,40	n.v.t.	n.v.t.	38	798,00
Vleeskalveren tot ca. 8 maanden	Stal A	A4.100	Overige huisvesting	2	3,5	7,00	35,6	71,20	33	66,00
Overig rundvee (> 2 jaar)	Stal A	A7.100	Overige huisvesting	2	6,2	12,40	n.v.t.	n.v.t.	170	340,00
Schapen > 1jr incl. lammeren	Stal C	B1.100	Overige huisvesting	55	0,7	38,50	7,8	429,00	n.v.t.	n.v.t.
-					0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAAL				Totaal:		367,9		500	3.174	

Checklist Schriftelijk Rapporteren

Naam: Nena van Wees

Klas: 2VADOb

De beoordelingscriteria die met een * zijn aangegeven, zijn 'killing points'. Wanneer de beoordelaar daarvan meer dan vijf heeft aangekruist, dien je het rapport/verslag op alle onvoldoende onderdelen te verbeteren. In het afstudeerwerkstuk zijn geen 'killing points' toegestaan.

1. Het taalgebruik

- ☐ Bevat niet meer dan drie grammaticale, spel- en typefouten per duizend woorden; het rapport/verslag is dan afgekeurd*
- ☐ Heeft een actieve schrijfstijl*
- ☐ Is zakelijk, formeel en objectief *
- ☐ Is coherent (verwijs- en verbindingswoorden)*
- ☐ Heeft een adequate interpunctie*
- ☐ Bevat niet de persoonlijke voornaamwoorden 'ik/ mij/me, jij/je/jou, jullie, u, wij/we/ons' *
- ☐ Is doelgroepgericht*
- ☐ Heeft een uniforme stijl*

2. De ordening

- ☐ Het verslag/rapport heeft een logische opbouw
- ☐ Elk hoofdstuk heeft een logische alineastructuur
- ☐ Elk hoofdstuk kent een introductie (m.u.v. H.1)

3. Het rapport/verslag

- ☐ Is vrij van plagiaat*
- ☐ De pagina's zijn genummerd*
- ☐ Heeft een uniforme opmaak

4. De omslag

- ☐ Bevat de titel
- ☐ Vermeldt de auteur(s)

5. De titelpagina/het titelblad

- ☐ Heeft een specifieke titel*
- ☐ Vermeldt de auteur(s)*
- ☐ Vermeldt de plaats en de datum*
- ☐ Vermeldt de opdrachtgever(s)*

6. Het voorwoord:

- ☐ Bevat de persoonlijke aanleiding tot het schrijven van het rapport/verslag
- ☐ Bevat persoonlijke dankjes (persoonlijke voornaamwoorden toegestaan)

7. De inhoudsopgave:

- ☐ Vermeldt alle genummerde onderdelen van het rapport/verslag*
- ☐ Vermeldt de samenvatting en de bijlage(n)
- ☐ Is overzichtelijk/gestructureerd
- ☐ Heeft een correcte paginaverwijzing

8. De samenvatting:

- ☒ Is een verkorte versie van het gehele rapport/verslag
- ☒ Bevat de conclusies
- ☒ Bevat suggesties voor verder onderzoek

- ☐ Bevat geen persoonlijke mening
- ☐ Staat direct na de Inhoudsopgave

9. De inleiding

- ☐ Is hoofdstuk 1*
- ☐ Beschrijft het kader/de context en de aanleiding*
- ☐ Geeft inhoudelijke relevante achtergrondinformatie*
- ☐ Bevat de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ☐ Vermeldt het doel*
- ☐ Bevat een leeswijzer voor het rapport/verslag*

10. Materiaal en methode

- ☐ Beschrijft de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Motiveert de keuze voor de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Past bij de probleemstelling/de onderzoeksvraag*
- ☐ Beschrijft de variabelen/eenheden
- ☐ Beschrijft de methode van data-analyse

11. De (opmaak van de) kern

- ☐ De hoofdstukken en de (sub)paragrafen met maximaal drie niveaus zijn genummerd*
- ☐ De hoofdstukken en (sub)paragrafen hebben een passende titel
- ☐ Een hoofdstuk beslaat ten minste één pagina
- ☐ Een nieuw hoofdstuk begint op een nieuwe pagina
- ☐ De zinnen lopen door (geen 'enter' binnen een alinea gebruiken)
- ☐ De figuren en tabellen zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (boven de figuur/tabel)*
- ☐ De figuren en tabellen zijn zelfstandig te begrijpen
- ☐ In de tekst zijn er verwijzingen naar de figuren en/of de tabellen*
- ☐ De tekst bevat verwijzingen naar de desbetreffende bijlage(n)
- ☐ De tekst is ook zonder verwijzingen te begrijpen

12. De discussie

- ☐ Vermeldt de interpretatie(s) van de resultaten
- ☐ Bevat een vergelijking met relevante literatuur
- ☐ Geeft de valide argumentatie weer
- ☐ Evalueert de gevolgde onderzoeksmethode
- ☐ Bevat een kritische reflectie op de eigen bevindingen

13. De conclusies en aanbevelingen

- ☐ Bevatten antwoord(en) op de onderzoeksvraag
- ☐ Zijn gebaseerd op relevante feiten
- ☐ Bevatten geen nieuwe informatie*

14. De bronvermelding

- ☐ Verwijzingen in de tekst zijn conform de APA-normen*
- ☐ De bronnenlijst is conform de APA-normen*

15. De bijlagen

- ☐ Zijn genummerd
- ☐ Zijn voorzien van een passende titel
- ☐ Bevatten geen eigen analyse
- ☐ Zijn overzichtelijk weergegeven